

K Ä S K K I R I

24. aprill 2020 nr 1-1/20/75

Valgesaba-pampahirve, mufloni, kanada kopra, nutria ja pesukaru loodusest eemaldamise korraldamine ning Keskkonnaameti peadirektori 17.03.2015 käskkirja nr 1-1/15/141 „Tähnik- ja kabe hirve loodusest eemaldamise korraldamine” muutmine

1. ASJAOLUD JA PÕHJENDUSED

- 1.1 Eestis on saenenud võõrliikide: valgesaba-pampahirve (*Odocoileus virginianus*), nutria (*Myocastor coypus*) ja pesukaru (*Procyon lotor*) leiud loodusest. Eestile ohtlikult lähedal, Venemaa Leningradi oblastis elab ka kanada-kobras (*Castor canadensis*), kes võib Eestisse levida üle Narva jõe. Lisaks peetakse Leedu ja Läti ulukifarmides muflonit (*Ovis ammon*), keda on farmidest lahti pääsemise tõttu nähtud nende riikide looduses ja kes võib peagi levida ka Eestisse.
- 1.2 Valgesaba-pampahirv, keda kutsutakse ka Virginia pampahirveks, pärineb Põhja-Ameerikast. Ta on levinud Põhja- ja Kesk-Ameerikas ning kohati Lõuna-Ameerikas. Võõrliigina elab ta Kariibi mere saartel, kuid ka mõnel pool Euroopas (sealhulgas Soomes) ja lõunapoolkeral, Uus-Meremaal. Valgesaba-pampahirved tutvustati 1934. aastal Soome, mille lõunapoolses osas on neist kujunenud suur populatsioon. Lisaks leidub neid peale loomaaedade ja hirvefarmide väikeste asurkondadena Tšehhis, Serbias ja Horvaatias. Baltimaades peetakse neid Leedu ja Läti hirvefarmides majandusliku tulu saamise eesmärgil. Alates 2015. aastast on valgesabahirve esinemine Eestis saenenud. Nähtud ja rajakaamerasse on hirved jäänud Valga- ja Tartumaal. Tõenäoliselt on need isendid lahti pääsenud Lätist hirvefarmidest.
- 1.3 Muflon (arhaar) on Sise- ja Kesk-Aasias elutsev lamba perekonda kuuluv suur uluklammas. Isendi üldpikkus on kuni 2 m, tüvekõrgus 1,25 m, kaal kuni 200 kg. Jääradel on kuni 1,5 m pikkused ja tüvest kuni 0,5 m jämedused keerdunud sarved. Mõnedel uttedel on peenikesed ja lühikesed sarved. Arhaarid elavad kõrgmäestikes, kuid on toodud meie naaberriikidesse (Läti ja Leedu) ulukifarmides pidamiseks. Euroopas on täheldatud, et muflon on seotud puukide haiguste leviku laienemisega looduses.
- 1.4 Kanada kobras on Põhja-Ameerikast Soome toodud majanduslikel eesmärkidel. Algselt asustati sinna 7 isendit. Tänapäevaks paiknevad kanada kopra Eestile lähimad populatsioonid Soome kesk- ja idaosas ning Venemaal Põhja-Karjala Vabariigis ja Leningradi oblastis. Liigi levila lõunapiir on Soomes ja Leningradi oblastis jõudnud Soome lahe ja Neeva jõe

põhjakaldale. Kanada kopra elupaikade suhteline lähedus Eestile võib tulevikus ohustada otseselt Eesti koprapopulatsiooni, sest tema edukas levik Soomes ja Karjalas annab tunnistust selle liigi suuremast konkurentsivõimest.

- 1.5 Nutria on suur taimetoiduline poolveeline näriline, sugukonna *Myocastoridae* ainus liik. Looduses subtroopilisest ja parasvöötlemisest Lõuna-Ameerikast pärinevat liiki on majanduslikel kaalutlustel introductseeritud Põhja-Ameerikasse, Euroopasse, Aiasse ja Aafrikasse. Ehkki teda hinnatakse endiselt karusnaha tõttu, peetakse nutriat võõrliigina valdavalt ohtlikuks kohalikele ökosüsteemidele. Nutriad elavad veeäärsetes urgudes ja toituvad taimedest. Eestis on nutriat kasvatatud põllumajanduslikul eesmärgil enne 1990-ndaid. Siinses faunas on nutria juhuleide tuvastatud 2019. aastal Tartumaal Peipsiääre vallas, Nõva külas ja selle lähiümbruses. Tõenäoliselt on leitud isendid lahti pääsenud mõnest lähedal asuvast majapidamisest.

2016. aastal kanti nutria Euroopa Liidus koduspidadmiseks keelatud liikide nimekirja, sest urgude kaevamisega kahjustab ta veekogude kaldaid. Selle tõttu tekivad kallaste varingud ja muld kandub vette, mis omakorda kahjustab veekogu elustikku ning takistab ka selle kasutamist. Lisaks kahjustab ta toitumisega kaldataimestikku, hävitades ka ohustatud liike ning taimede hävimisel suureneb erosioon veelgi. Nutria võib oma toimetamisega üle ujutada linnupesi või neid lihtsalt ära tallata.

- 1.6 Pesukarud elasid algselt Põhja-Ameerika heitlehis- ja segametsades, kuid on tänu heale kohanemisevõimele levinud ka mägiste aladele, rannikuäärsetesse soolasoodesse ja linnastunud aladele. Tänu kasvandustest põgenemistele ja tahtlikule sissetoomisele on nad 20. sajandi keskel levinud ka mõnedesse Jaapani, Euroopa ja Kaukaasia piirkondadesse. Näiteks Saksamaal on hinnanguliselt juba umbes miljon pesukaru. Paljud inimesed peavad linnades elavaid pesukarusid kahjuriteks. Seetõttu kanti ta sarnaselt nutriale 2016. aastal Euroopa Liidus koduspidadmiseks keelatud liikide nimekirja. Eestis on pesukaru lemmikloomana üksikisenditena vabadusse pääsenud nii linnades (Tallinna Kalamaja linnaosas) kui ka maapiirkondades (Rõhu asula). Pesukaru võib suure arvukuse korral muutuda nuhtluseks asulates, kus nad levitavad haigusi, kuid hävitada ka looduses linnupesi. Eestis pesukaru veel teadaolevalt vabas looduses ei paljune, kuid Leedus nende populatsioon aeglaselt suureneb, levides põhja poole.
- 1.7 Valgesaba-pampahirv, muflon ja kanada kobras, nutria ja pesukaru on Eestisse levides seega uued võõrliigid. Võõrliik on liik, mis on inimtegevuse tagajärjel sattunud väljapoole oma looduslikku levilat. Teatud osa võõrliikidest on suuteline paljunema uutes oludes ja omavad seetõttu negatiivset mõju kohalikele liikidele ja elupaikadele, mistõttu nimetatakse neid invasiivseteks või looduslikku tasakaalu ohustavateks võõrliikideks. Vastavalt analüüsile, mis põhines eksperthinnangule ja teaduskirjandusele, on valgesaba-pampahirv, muflon ja kanada kobras kantud keskkonnaministri 7. oktoobri 2004 määrusesse nr 126 „Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri”¹. Nutria ja pesukaru on kantud Euroopa Liidu invasiivsete võõrliikide ühtsesse nimekirja².

2. KAALUTLUSED

- 2.1 Vastavalt looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 57 lg-le 3 korraldab loodusesse sattunud võõrliigi isendite arvukuse reguleerimist Keskkonnaamet.

¹ Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri on leitav internetiaadressilt: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12828512> (20.04.2020).

² Euroopa Liidu invasiivsete võõrliikide nimekiri on leitav internetiaadressilt: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1141&qid=1478006252661&from=EN> (20.04.2020).

- 2.2 Valgesaba-pampahirv, muflon, kanada kobras, nutria ja pesukaru on võõrliigid, kes ei kuulu jahiseaduse (edaspidi *JahiS*) ega keskkonnaministri 28.05.2013 määruses nr 32 „Jahieeskiri” (edaspidi *jahieeskiri*) loetletud jahilukite nimekirja. Vastavalt LKS § 57 lg le 3 korraldab loodusesse sattunud võõrliigi isendite arvukuse reguleerimist ning *JahiS* § 23 lg 4 p 2 kohaselt jahipidamist loodusesse sattunud jahieeskirjas nimetatata võõrliigi surmamiseks Keskkonnaamet. *JahiS* § 35 lg 4 sätestab, et § 23 lg-s 4 nimetatud juhul võib Keskkonnaamet korraldada jahipidamist ulukite loetellu mittekuuluvale ulukile vaid suuruluki jahiloo alusel. *JahiS* § 40 lg 3 p 1 kohaselt annab jahiloo ja selle kehtivusaja määrab jahipiirkonna kasutaja jahipidamiseks jahipiirkonnas. Järelikult peab valgesaba-pampahirve, mufloni, kanada kopra, nutria ja pesukaru küttimiseks jahipiirkonna kasutaja välja andma suuruluki jahiloo käesolevas käskkirjas ning keskkonnaministri 28.05.2013 määruses nr 28 „Jahiloo vorm” sätestatud tingimustel.
- 2.3 Keskkonnaameti hinnangul on valgesaba-pampahirve, mufloni, kanada kopra, nutria ja pesukaru küttimiseks kõige otstarbekam kasutada olemasolevat jahipiirkondade struktuuri ning anda valgesaba-pampahirve, mufloni, kanada kopra, nutria ja pesukaru jahilubade andmise õigus jahipiirkonna kasutajatele ning selliselt oleks võõrliigi ohjamine korraldatud kogu riigi ulatuses.
- 2.4 Kuna valgesaba-pampahirv ja muflon on oma olemuselt suurulukid ja sarnaste liikide puhul (tähnik- ja kabehirv) on Eesti Terioloogia Selts varasemalt soovitanud nendele jahipidamist korraldada sarnaselt punahirvele, siis lähtutakse nende küttimisel lubatud jahipidamisviiside, jahikoeraga jahipidamise aegade ja tingimuste määramisel suurulukite, täpsemalt punahirve, küttimiseks sätestatust ehk tuginetakse jahieeskirja § 5 lg-le 5. Mõlema suuruluki leviku koheseks takistamiseks ja isendite tabamise hõlbustamiseks on mõistlik lubada neile jahti pidada aastaringelt.
- 2.5 Keskkonnaameti 17.03.2015 käskkirjaga nr 1-4.1/15/141 „Tähnik- ja kabehirve loodusest eemaldamise korraldamine“ (edaspidi *käskkiri nr 141*) on varasemalt tähnik- ja kabehirvede loodusest eemaldamiseks kehtestatud jahiaeg, mille kohaselt võib neid küttida 1. oktoobrist kuni 31. jaanuarini. Samas oma 02.02.2015 kirjas nr 13-1/15/276-2³ väljendas Keskkonnaministeerium seisukohta, et tähnik- ja kabehirve isendid tuleb nende esinemisel kiiremas korras loodusest eemaldada, et vältida nende sigimist ja siin populatsiooni loomist või hübriidiseerimist punahirvega. Selle eesmärgi täitmiseks on Keskkonnaministeeriumi hinnangul oluline lubada mõlema liigi aastaringset jahti, mis suurema tõenäosusega tagab soovitud tulemuse saavutamise. Keskkonnaministeerium leidis oma arvamuses Keskkonnaametile, et nende kahe hirveliigi Eesti loodusest eemaldamisel tuleb LKS § 57 lg 3 ja *JahiS* § 23 lg 4 p 2 alusel kehtestada ajaliselt piiramata jahiaeg.
- 2.6 Seega on valgesaba-pampahirve, mufloni, tähnik- ja kabehirve küttime lubatud alates käskkirja jõustumisest järgmistel viisidel ja aegadel: varitsus- või hiilimis- või peibutusjaht on lubatud aastaringelt. Ajujaht ja jaht jahikoeraga, välja arvatud FCI 6. rühma kuuluva jahikoeraga, kelle tõustandardis kinnitatud maksimaalne turjakõrgus on üle 52 cm, on lubatud 1. oktoobrist kuni jahiaasta lõpuni.
- 2.7 Ülal toodud põhjenduste tõttu ja Keskkonnaameti käskkirja nr 141 punktile 3 tuginedes, on põhjendatud muuta ka käskkirja nr 141 otsustava osa punkti 2.
- 2.8 Kanada kopra ja nutria puhul on tegu väikeulukitega, kellele on mõistlik leviku koheseks takistamiseks ja isendite tabamise hõlbustamiseks lubada neile pidada varitsus-, hiilimis- või peibutusjahti, jahti mõrraga, kastlõksuga, piirdevõrguga aastaringelt või püünisrauaga ja FCI 3. ja 4. rühma kuuluva jahikoeraga 1. augustist kuni 15. märtsini. Pesukaru puhul on mõistlik lubada leviku koheseks takistamiseks ja isendite tabamiseks peibutus- või varitsus-

³ Kiri on registreeritud Keskkonnaameti dokumendi-haldussüsteemis 02.02.2015 nr 11-4/15/2470 all.

või hiilimisjahti ning jahti kastlõksuga aastaringselt, uru- või ajujahti ning jahti jahikoeraga või piirdelippe kasutades 1. oktoobrist kuni jahiaasta lõpuni.

- 2.9 Haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 53 lg 1 p tuginedes saab Keskkonnaamet kehtestada haldusaktile kõrval tingimusena haldusakti põhiregulatsiooniga seotud lisakohustuse küttemisandmete ning biomaterjalide esitamise näol. Kütitud või muul viisil hukkunud/hukatud valgesaba-pampahirve, mufloni, kanada kopra, nutria ja pesukaru andmete ning bioproovidena kogutavad materjalid on vajalikud seireks ning need annavad olulist infot asurkonna seisundi ja juurdekasvu näitajate kohta, aidates muuhulgas teha täpsemaid prognoose asurkonna juurdekasvu ja sellest tulenevalt ka küttemisintensiivsuse muutmise vajaduse kohta.
- 2.10 Operatiivse ülevaate saamiseks valgesaba-pampahirve, mufloni, kanada kopra, nutria ja pesukaru paiknemisest, on vajalik teavitada Keskkonnaametit üldkontaktidel esimesel võimalusel võõrliikide küttemisest või leidmisest arvates.
- 2.11 Kuivõrd võõrliikide asustatusest parema ülevaate saamisel, isendite arvukuse suurenemisel vmt võib tekkida vajadus jahieeskirja § 5 lg-s 5 sätestatud jahipidamistingimusi valgesaba-pampahirve, mufloni, tähnik- ja kabehirve, kanada kopra, nutria ja pesukaru osas muuta, mh muuta jahipidamise ajalist piirangut, jätab Keskkonnaamet vastavalt *HMS* § 53 lg 1 p-le 4 ja lg 2 p-le 3 endale õiguse käesolevat käskkirja muuta, kui tekib vajadus muuta valgesaba-pampahirve, mufloni, tähnik- ja kabehirve, kanada kopra, nutria ja pesukaru küttemisintensiivsust ja -tingimusi.

3. OTSUSTUS

Tuginedes käesoleva käskkirja punktis 1 kirjeldatud asjaoludele ja punktis 2 esitatud põhjendustele, *LKS* § 57 lg 3, *JahiS* § 23 lg 4 p 2, § 35 lg 4 ja § 40 lg 3 p 1, *HMS* § 53 lg 1 p 2 ja 4 ja lg 2 p 3 ning keskkonnaministri 20.05.2014 määruse nr 13 „Keskkonnaameti põhimääruse” § 6 lg 2 p 19 alusel otsustan:

- 3.1 lubada jahipiirkonna kasutajatel asjaomase jahipiirkonna piires väljastada kõigile jahiseaduse nõuetele vastavatele isikutele tasuta suuruluki jahiluba valgesaba-pampahirve (*Odocoileus virginianus*), mufloni (*Ovis ammon*), kanada kopra (*Castor canadensis*), nutria (*Myocastor coypus*) ja pesukaru (*Procyon lotor*) küttemiseks;
- 3.2 valgesaba-pampahirve ja mufloni kütmine on lubatud järgmistel jahipidamisviisidel ja -aegadel: varitsus- või hiilimis- või peibutusjaht on lubatud aastaringselt. Ajujaht ja jaht jahikoeraga, välja arvatud FCI 6. rühma kuuluva jahikoeraga, kelle tõustandardis kinnitatud maksimaalne turjakõrgus on üle 52 cm, on lubatud 1. oktoobrist kuni jahiaasta lõpuni;
- 3.3 Muuta ja täiendada Keskkonnaameti peadirektori 17.03.2015 käskkirja nr 1-1/15/141 „Tähnik- ja kabehirve loodusest eemaldamise korraldamine” punkti 2 järgmise sõnastusega „tähnik- ja kabehirve kütmine on lubatud järgmistel jahipidamisviisidel ja -aegadel: varitsus- või hiilimis- või peibutusjaht on lubatud aastaringselt. Ajujaht ja jaht jahikoeraga, välja arvatud FCI 6. rühma kuuluva jahikoeraga, kelle tõustandardis kinnitatud maksimaalne turjakõrgus on üle 52 cm, on lubatud 1. oktoobrist kuni jahiaasta lõpuni“.
- 3.4 kanada kopra ja nutria kütmine on lubatud järgmistel jahipidamisviisidel ja -aegadel: varitsus-, hiilimis- või peibutusjaht, jaht mõrraga, kastlõksuga, piirdevõrguga, on lubatud aastaringselt. Jaht püünisraua ja FCI 3. ja 4. rühma kuuluva jahikoeraga on lubatud 1. augustist kuni 15. märtsini.;

- 3.5 pesukaru kütmine on lubatud järgmistel jahipidamisviisidel ja –aegadel: peibutus- või varitsus- või hiilimisjaht ning jaht kastlõksuga on lubatud aastaringselt, uru- või ajujaht ning jaht jahikoeraga või piirdelippe kasutades on lubatud 1. oktoobrist kuni jahiaasta lõpuni.
- 3.6 Keskkonnaametil on õigus käesolevat käskkirja vastavalt küttemisintensiivsuse ja -tingimuste muutmise vajadusele muuta;
- 3.7 kütitud või hukkununa leitud valgesaba pampahirvest, muflonist, kanada koprast, nutriast ja pesukarust tuleb teavitada Keskkonnaametit üldkontaktidel (info@keskkonnaamet.ee) esimesel võimalusel kütimisest või leidmisest arvates (kuid mitte hiljem kui üks ööpäev leidmisest arvates);
- 3.8 kütitud või muul põhjusel hukkunud valgesaba-pampahirve, mufloni, kanada kopra, nutria või pesukaru kohta tuleb esitada Keskkonnaagentuuri eluslooduse seire osakonnale, aadressil Rõõmu tee 6, 50605 Tartu või e-posti aadressil ulukiseire@envir.ee, iga aasta 20. märtsiks küttemisandmed ja bioproovid (valgesaba-pampahirvel ja muflonil maosisu, lihasproov geneetilisteks uuringuteks, parempoolne alalõualuu, emasloomadel sigimiselundkond ja isasloomadel sarved; kütitud või hukkunud kanada kopra, nutria ja pesukaru kohta tuleb esitada lihasproov geneetilisteks uuringuteks, kolju ja emasloomadelt sigimiselundkond).
- 3.9 Teha käskkiri teatavaks kõikide maakondade jahipiirkonna kasutajatele.

Käskkirja on võimalik vaidlustada haldusmenetluse seaduses või halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, esitades 30 päeva jooksul käskkirja teatavakstegemisest vaide Keskkonnaametile või kaebuse Tallinna Halduskohtusse.

(allkirjastatud digitaalselt)

Riho Kuppert
peadirektor

Jaotuskava: jahinduse ja vee-elustiku büroo, regioonid

Teadmiseks: Keskkonnaagentuuri eluslooduse osakond;
Keskkonnainspeksioon;
Keskkonnaministeerium;
Eesti Jahimeeste Selts (ejs@ejs.ee);
Eesti Terioloogia Selts (inga.jogisalu@envir.ee);
Veterinaar- ja Toiduamet (vet@vet.agri.ee);

Margo Tannik
jahinduse peaspetsialist
jahinduse ja vee-elustiku büroo
metsaosakond